

MERIJN TINGA

PLASTIC SOUP SURFER

HOE ÉÉN
PERSOON
VERSCHIL
KAN MAKEN

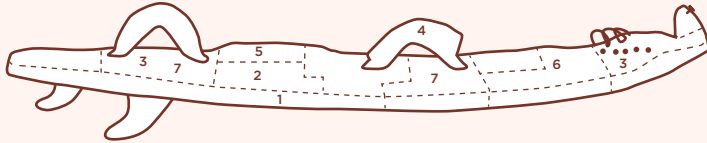
HOLLANDIA

Opgedragen aan Derk Jan Tinga

*‘The secret of happiness is: find something more important than you
are and dedicate your life to it.’ - Daniel C. Dennett*

DE PLASTIC SOUP SURFER-EXPEDITIE VAN 500 KM DIY PLASTIC SOUP-KITEBOARD

10 kilo plastic afval in totaal – het equivalent van wat elke maand op 250 meter Nederlands strand aanspoelt.
Boardgewicht totaal > 15 kilo

1 80 PLASTIC FLESSEN

 Afbraak honderden jaren. Versnipperd en gesmolten omgevormd tot bodem en geraamte.

2 11 PETFLESSEN

 Afbraak honderden jaren. 6 intact gehouden kleine flesjes, gevuld met CO₂ onder druk. 5 opengesneden grote flessen omgevormd tot bovenlaag, vastgezet met klinknagels en spijkers.

3 3 GROTE JERRYCANS EN DOPPEN

 Afbraak honderden jaren jaar. Geknipt tot stavlak op dek.

4 3 METER VISTOUW EN NEOPREEN

 Afbraak honderden jaren.

5 15 PLASTIC TASSEN

 Afbraak honderd jaar.

6 15 METER VISNET EN TOUW

 Afbraak honderden jaren. Versnipperd en omgesmolten tot geraamte.

7 EPOXY, GLASVEZEL, POLYSTYREEN EN PURSCHUIM

 Afbraak honderden jaren. Voor verlijming en stevigheid.

INHOUD

8	Voorwoord Floortje Dessing
10	Proloog
11	De waterscheiding
35	Aangespoeld
63	Jagers en gejaagden
83	Doorbraak op een fles
107	Van de bron naar de zee en terug
143	De val
171	De verbinding
195	De kanteling
227	Verandering is mogelijk
235	Plastic hoop Een utopisch scenario
252	Epiloog
253	Dankwoord

VOORWOORD

FLOORTJE DESSING

‘Het IJ is druk met vrachtschepen; we moeten gas geven.’ Ik kijk opzij en zie Merijn naast me met het grootste gemak zijn SUP over de kleine golfjes van het IJ sturen, terwijl hij krachtige slagen met zijn peddel maakt. Ik kijk voor me uit, zie de grote schepen in de verte op me afkomen, en bedenk hoe groot de kans is dat ik de overkant niet veilig zal halen. Het is alweer een tijdje terug dat ik op mijn SUP heb gestaan, ik heb een halve hernia en ben dus niet op mijn best. Maar ik haal diep adem, spreek mezelf even moed in en geef vol gas, waarna ik tien minuten later veilig en wel aan de overkant beland.

Ik kende Merijn al langer van zijn acties om de vervuiling door plastic in ons milieu onder de aandacht te brengen, en wat me meteen al was opgevallen: de onuitputtelijke energie die hij uitstraalde in de interviews met hem die ik gezien had. Nu portretteerde ik hem zelf voor mijn programma *Floortje blijft hier*, een serie over Nederlanders die letterlijk buiten de gebaande paden leven. En daar was Merijn zeer zeker een goed voorbeeld van. Hij was op een SUP-board door Nederland aan het peddelen in zijn strijd tegen de plasticvervuiling. Een tocht waarbij hij – op zijn eigen unieke wijze – de politiek, bedrijven en scholen opriep tot verandering. Hij was zijn tocht begonnen in het uiterste zuiden van Nederland, en ik vergezelde hem op het stuk Amsterdam-Edam.

Het eerste gedeelte van de tocht voeren we grotendeels samen, om op die manier mooie shots van ons op de SUP te kunnen maken, maar ook om hem te interviewen over zijn beweegredenen. Sommige mensen moeten wennen aan een camera, maar wat dat betreft had ik het uiterst gemakkelijk die dag. ‘Je gooit er een kwartje in, en er komt tien euro uitrollen’, was het motto van de dag. Het blijft heerlijk om iemand te interviewen die zo gedreven is dat de woorden als vanzelf stromen.

Merijn wist precies welke boodschap hij wilde overbrengen, en begreep dat je daarbij niet alleen als een ‘drammer’ uit de hoek moet komen, maar ook eerlijk moet zijn over je eigen beweegredenen. Het actievoeren was voor hem ook een way of life geworden: hij had het actievoeren weten te combineren met een manier van leven waarbij hij zichzelf fysiek bleef uitdagen. Iets goeds doen voor onze samenleving, maar ondertussen ook een leven leiden waarbij je het gevoel hebt dat je écht leeft doordat je jezelf uitdaagt om het uiterste uit jezelf te halen. En daar was deze tocht een heel mooi voorbeeld van!

Nadat we tot slot met een drone prachtige shots van Waterland hadden gemaakt, het gebied waar we doorheen voeren, keek hij op zijn horloge. ‘Nou Floortje, het wordt voor mij tijd om even op mijn eigen tempo te gaan varen, anders haal ik Edam niet voor het donker.’ Tot dat moment had ik het idee gehad dat ik hem nog wel aardig bij kon houden. Maar nadat hij zijn microfoontje af had gedaan en ons gedag had gezegd, stak hij zijn peddel met een onvoorstelbare kracht in het water, en maakte zijn SUP zó snel vaart dat het wel leek of hij een klein motortje erin verstoep had. Binnen no time voer hij ver voor mij uit, en restte mij niets anders dan in de volgboot te stappen, en gedwee achter hem aan te tuffen. Hij keek nog even achterom, lachte vriendelijk en focuste zich toen weer volledig op zijn ritmische slag, en het doel in de verte. Volledig in balans, overtuigd van zijn handelen, en zonder zich door iets of iemand te laten stoppen.

PROLOOG

Lauwersoog, 14 september 2020

Ik peddel het grijs van de stille Waddenzee op met een tegenstrijdig gevoel. De ochtendnevel is zo dicht dat ik niet zie waar ik mijn punt op moet richten. Ik verdwijn in de sluiers. Na 550 kilometer zwoegen op dit stand up paddle-board ben ik vlak bij de eindstreep, verborgen in de mist. Ik wil nog niet dat deze expeditie eindigt. Het is spannend geweest, maar ik ben nog niet klaar. De reis is voorbij, en toch is de opdracht die ik mezelf heb gegeven nog niet vervuld.

Voorzichtig begint de zon hier en daar door de nevel heen te prikken. De koepel wordt langzaam groter, ik kan steeds verder kijken, de platte schaduw van Schiermonnikoog ontstaat in de verte. Ik glij verder op de troebele vloed boven de prielen en zandbanken, de zoute zeelucht in mijn neus. Ik denk aan hoe ik zover ben gekomen. Wat een onvoorstelbaar avontuur de afgelopen zeven jaar zijn geweest. Hoe ik nooit had durven vermoeden dat ik invloed zou kunnen uitoefenen op dat wat onwrikbaar leek. Zeven jaar geleden toen ik nog een vaste baan had, zekerheid, een regelmatig leven, maar een ongedurig karakter...

DE WATERSCHEIDING 2014

PLASTICPRODUCTIE

1950

1,5 MILJOEN TON

2014

311 MILJOEN TON

‘Merijn, kun je even komen?’ Ik zit voorovergebogen een nat stuk boetseerklei te kneden als ik mijn naam hoor fluisteren. Jos, een verpleegkundige van een verdieping lager, heeft zijn hoofd om de deurpost gestoken, zijn lichaam is nog verstopt in de gang alsof hij de cliënten bij mij in het atelier zo min mogelijk wil belasten met zijn aanwezigheid. Alle zes kijken we op, de hompen klei stil in onze handen.

Ik wrijf met een doek de plakkerige grijze massa tussen mijn vingers vandaan en loop naar hem toe. We zetten een paar passen de gang in, tot we buiten gehoorsafstand zijn van de cliënten die alweer begonnen zijn in de klei te duwen.

‘We hebben even een paar grote mannen nodig.’ Jos krabt gespannen met zijn hand door zijn haar. ‘We moeten iemand separeren en een depot geven. Kun je over een uur in de kliniek zijn?’

Het is geen vraag; het is een oproep. Separeren: iemand naar de isolatiecel brengen. Ik heb er al een paar keer bij geholpen. Meestal

werkt de persoon mee, heel soms loopt het uit op een worsteling.

Ik knik en Jos beent alweer weg als hij zich opeens omdraait en roept: 'Ik zag je nog op tv trouwens, leuk!'

'Dank je,' stamel ik. In gedachten ga ik al na wie van mijn collega's ik zal vragen om mijn groep over te nemen als ik straks weg ben. Jos is de zoveelste die me vandaag aanspreekt op het televisie-interview van een paar dagen geleden. Ik ben verbaasd hoeveel mensen me gezien hebben op de lokale zender. Wie kijkt daar nou naar? Ze moeten tijdens het zappen over mijn hoofd gestruikeld zijn, bedenk ik gevleid door de aandacht.

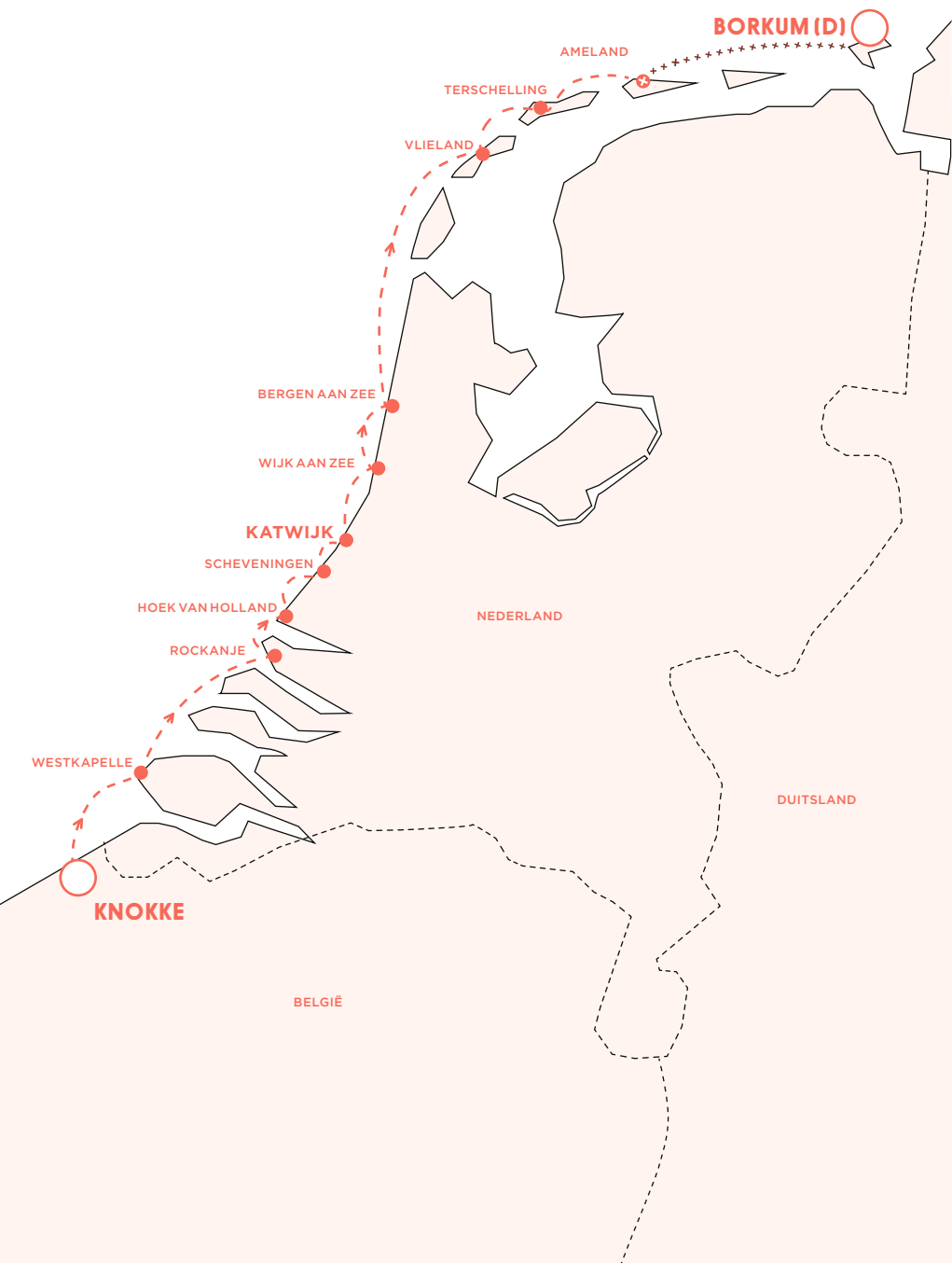
Ik werk parttime als activiteitenbegeleider in een psychiatrisch ziekenhuis. Twee dagen per week zit ik vast aan kantoor tijden. Dan knoop ik na het ontbijt een overhemd dicht en fiets ik tussen de haastende forenzen naar het ziekenhuis. Om stipt negen uur open ik het kantoor dat is omgebouwd tot atelier voor een handvol mensen met langer durende psychiatrische klachten. Mensen met levensverhalen vol tegenslag. Ik leer ze schilderen, tekenen en boetseren. Soms voeren we moeilijke gesprekken, soms lachen we. Meestal zijn we verdiept in de klei of de tekeningen. Om vijf uur ga ik weer naar huis. Jaar na jaar verandert er niet veel. Zelfs de gezichten in mijn lokaal veranderen nauwelijks. Langer durende zorg; de term zegt het al.

Ik blijf dit werk koppig mijn bijbaan noemen, ook al doe ik het al meer dan tien jaar. Op feestjes stel ik mezelf liever voor als kunstenaar. Het werk in het ziekenhuis zorgt ervoor dat mijn bankrekening niet te vaak rode cijfers laat zien. Ik doe het als kunstenaar nog niet eens zo slecht, vind ik zelf. Ik ben aardig bekend in mijn woonplaats, zelfs tot in het stadhuis. Het clubje kunstenaars waartoe ik behoor is nogal brutaal. In korte tijd hebben we in en rond de stad Leiden tientallen beelden neergezet, sommige zelfs midden op het plein voor het stadhuis. Opvallende,

grote, zware houten sculpturen die ik samen met ons kunstcollectief door vrachtwagens op hun plek liet takelen. We zetten op het Stadhuisplein een duizend kilo zware boomstam neer waaruit een urinoir is gehouwen, we reden een verftube die als bank dient de monumentale Burcht in het centrum op, we hakten in drie nachten drie strandpalen op het Katwijkse strand tot sculpturen - we noemden het beeldhouwgrafitti - en zo nog veel meer. Allemaal illegaal, al zeggen wij liever 'op eigen initiatief' - precies het verschil in opvatting tussen ons en de gemeente. Kunst moet voor iedereen zijn, dat is waar we voor strijden. Waarom zou enkel een kleine elitaire kunstcommissie mogen bepalen wat er in de stad aan kunst is te zien? Trouwens, kunst moet spraakmakend zijn, kunst moet prikkelen, toch? We zijn een vrolijke bende die elkaar steeds verder opjut, of zoals een van de kunstenaars in ons team het verwoordt: 'Het enige wat je van ons kunt verwachten is het onverwachte.'

Zo halen we geregeld de regionale krant met onze opvallende en ludieke acties. We hebben onszelf Kunst Uitschot Team genoemd, dat kort grappig af in artikelen en fotobijschiften over onze kunstwerken. Dus toen de lokale televisiezender via Facebook de eerste foto's van mijn nieuwste surfproject zag, benaderden ze me voor een interview. Het tv-item dat ze hebben gemaakt duurt drie minuten en is onderdeel van een doorlopend herhaalde nieuwsuitzending. Je ziet hoe ik bezig ben van aangespoeld strandafval een surfboard te bouwen. Er wordt gefilmd hoe ik met een gasbrander in de weer ben in mijn werkplaats in de stad. Met blazende stoten van een grote dakdekkersbrander smelt ik snippers plastic tot een bontgekleurd papje en pers dat vervolgens plat met een strijkijzer. Je ziet op de beelden hoe de punt van een stalen mal gevuld raakt met een kleurige harde koek. Tegen de vrijkomende giftige dampen heb ik een groot verfspuitmasker op. Ik vertel de inter-

ROUTE KNOKKE-BORKUM

AANGESPOELD 2014

PLASTICPRODUCTIE

Het is dan toch gelukt. Ik sta op het strand van Westkapelle. Het opgestoven zand loopt over in een massief verdedigingswerk, een geasfalteerd stuk zeewering waaruit het ontzag voor de zee spreekt. Er waait een vette windkracht zes, met een brommende intensiteit waar je niet aan ontkomt, die je overal volgt met opstuivende zandkorrels tot in elke kier. Het eerste uur van mijn langeafstandsrecordpoging zit erop. Ik ben overgestoken van België naar deze punt, dit Zeeuwse eiland: de vuurproef. Een onverwacht zware oversteek van 25 kilometer. Nu sta ik te wachten op de volgauto en ik hoop dat ze me hier vinden.

Twee lange maanden heb ik gewacht op dit 'windvenster'. Ik was deze zomer even bang dat het niet meer zou gebeuren, dat de expeditie dit seizoen niet van start zou kunnen. Maar ik had geluk met het staartje van de uitgeraasde orkaan Bertha, die de komende dagen Nederland passeert en ervoor zorgt dat het de

komende dagen hard zal waaien. Naar deze omstandigheden heb ik zo lang uitgekeken: drie dagen lang wind van meer dan 16 knopen en daarmee genoeg tijd om de hele Nederlandse kust af te kunnen kitesurfen, van Knokke in België naar het eerste Duitse Wadden-eiland Borkum, in etappes van ongeveer 150 kilometer per dag. Met minder dan een 'krachtige wind' (5 Bft) krijg ik niet genoeg druk in de vlieger en zinkt het board. Wat er nu aan knopen om mijn oren blaast is meer dan genoeg.

Toen ik eind vorige week het windvenster zag ontstaan op de weerwebsites belde ik mijn volgteam Bie Muusze en Martine Eyzenga: 'We moeten nu weg! Laat alles uit je handen vallen, we moeten dinsdagochtend in Knokke zijn.' En ze gaven gehoor. Martine zette haar freelanceklussen als grafisch ontwerper on hold. Filmmaker Bie zorgde dat hij een paar dagen vrij kreeg bij de organisatie van het festival waar hij op dat moment voor werkte. Ik zocht in mijn atelier alle spullen bijeen voor de expeditie en gaf mijn vrouw en twee kinderen een laatste knuffel. We gaan!

Op een voor anderen doodgewone maandag in augustus zitten we in de auto van Bie. De achterbak van zijn kleine passagiersbusje is volgepropt met surfkites, cameraspullen en rugzakken. De auto klapt bijna van uitgelaten enthousiasme. We gaan iets doen wat nog niet eerder is gedaan. Bie Muusze heeft de bouw van het board al gefilmd en gaat nu de expeditie vastleggen om er een documentaire van te maken. Martine Eyzenga zal de tocht coördineren en erover berichten op social media. Ik ken Martine van een feestje bij de buurman. Toen ze hoorde dat ik bezig was met het bouwen van een surfboard van plastic afval bood ze direct haar vaardigheden als grafisch ontwerper aan. Ze heeft een logo en een 'huisstijl' voor het project ontworpen. Opeens krijgt de hele onderneming een aura van professionaliteit met de strakke vormgeving van de website tot de socialmediaberichten, nieuwsbrief en online flyers.

Onderweg in de auto brengen Martine en ik de rest van de

mensen die wilden helpen op de hoogte. Ingepakt tussen de bagage worden we gebeld door journalisten en twitteren en facebooken we erop los naar de paar honderd volgers die we gezamenlijk hebben.

Op het dak ligt mijn zelfgebouwde Plastic Soup-surfboard te glimmen in de zon. Het is een kleurrijk board geworden, in de vorm van een traditioneel golfsurfboard, maar dan met een stompe punt. Aan de onderkant van het board zie je de kleurtjes van de losse plasticsnippers nog. De neus zelf is de bovenkant van een zwarte jerrycan met originele dop en handvat. Het dek is gemaakt met opengeknpte petflessen. Deze dikke stukken groen doorzichtig plastic zijn grof aan elkaar geregen met oranje visdraad. Je ziet plastic zakken, flesjes en andere rotzooi verwerkt onder het dek. Het belangrijkste aan mijn surfplank annex kunstwerk is dat je kunt zien dat het van aangespoeld plastic is gemaakt, dat het in één oogopslag het verhaal vertelt.

Het board laat bij de punt water binnen en is dus feitelijk lek, maar dat heb ik opgelost door loosgaten te boren achter in het board; daar moet het water weer uit lopen als ik eenmaal snelheid heb, is het idee. Bovendien is het board met zijn dikke vijftien kilo toch al zo zwaar dat die extra liter weinig verschil maakt, redeneer ik. De voetbanden zijn gemaakt van oude trossen en vistouw. Daaromheen heb ik oude stukken surfpak vastgeknoot als polstering. Een hele slechte beslissing, zo blijkt later: de uitstekende schroeven waarmee de voetbanden in het dek zijn bevestigd en het harde vistouw zullen mijn voeten onderweg genadeloos openhalen. Op de onderkant van het board is een Plastic Soup Surfer-logo verwerkt. Met dit logo voelt en oogt het project opeens helemaal echt en misschien zelfs té professioneel.

Het werd me tijdens het bouwen al snel duidelijk dat het me met alleen plastic afval niet zou lukken om de gesmolten troep bijeen te houden en stijf te krijgen. Een surfshop in Scheveningen hielp om het board met glasvezel in te pakken, zodat het niet uit

stuiter ongemakkelijk in de richting van de kaap. Het is behoorlijk zwaar. Maar ik surf, en hard ook. Het surfboard doet het. Hoelang kan ik het volhouden?

Ik heb de eerste 25 kilometer erop zitten als ik op het winderige strand van Westkappelle naast de zeewering sta te wachten op Bie en Martine. Als ik op het hoogste puntje van het duin ga staan, kan ik België in de verte nog zien liggen als een dunne, vage streep. Maar ik loop het duin niet op. Ik zoek het strand af naar iemand om een telefoon van te lenen. De mijne is verdronken in zijn waterdichte hoesje; ik had het zakje niet goed afgesloten, waarschijnlijk in de haast van het vertrek op het Belgische strand een dik uur geleden. Op de dijk staan verspreid een handjevol auto's en bestelbusjes geparkeerd. De bestuurders zijn er niet, die zijn aan het windsurfen of aan het kitesurfen in de branding. Dan rijdt er een enorme oranje vrachtwagen het strand op, de reddingsbrigade. Het gevaarte is vierkant alsof het uit een legobouwpakket komt en staat heel hoog op zijn wielen. De vrachtwagen rijdt recht op me af en stopt naast me. Ver boven me gaat het bestuurdersraampje naar beneden en een vrouw met een gele reddingbrigadepolo leunt door het raam naar buiten. 'Ben jij de vermiste surfer?'

Een gekke vraag. 'Nee, ik ben niet vermist...' Onwillekeurig breng ik mijn handen naar mijn borst om het voor de zekerheid te controleren. 'Ik ben wel uit België komen surfen, maar dat is volgens plan.'

'Dan ben jij het,' zegt ze lachend. 'Een wandelaar had ons gebeld nadat ze een kitesurfer had gezien, die opeens verdwenen was. Ze maakte zich zorgen. Het was iemand met een oranje kite.' Ze zal straks al haar collega's langs de kust op de hoogte brengen dat ik langs zal surfen, en ook de KNRM. Ze vraagt hoe ik het heb geregeld met de veiligheid.

Ik wijs naar mijn rugtas waar een gps-tracker in zit en vertel

over het team dat paraat zit achter de computer om me te volgen. 'Team' is een groot woord voor een paar vrienden en mijn schoonvader die om de beurt opletten wat er op hun computerscherm gebeurt. Wat ik ook niet vertel is dat mijn gps-tracker met een eenvoudige gsm-kaart werkt, en niet, zoals duurdere trackers, via de satelliet. Mijn tracker is een klein wit kastje ter grootte van een luciferdoosje dat bedoeld is om bij dementerende bejaarden om de nek te hangen zodat je ze weer terug kunt vinden als ze verdwalen. Die tracker doet het alleen binnen het bereik van gsm-masten. Ter hoogte van de Waddeneilanden is telefoonbereik niet altijd even goed, weet ik uit ervaring. Ik heb ook gedacht aan een draagbare marifoon, maar die waren te duur, niet waterdicht of te zwaar.

Wat ik wél vertel, omhoog schreeuwend naar het vrachtwagenraampje terwijl ik mijn ogen afscherm tegen het zand dat om ons heen giert, is dat mijn 'team' ook de scheepvaartverkeerscentrales op de hoogte stelt als ik een vaarroute oversteek, zoals dit stuk van België naar hier.

'En ik heb een telefoon voor als er wat misgaat,' zeg ik, 'maar die is nu nat.' Ik kijk haar smekend aan. 'Mag ik die van jou mischien even lenen om de volgauto te bellen dat ik hier ben en een kleinere kite nodig heb?'

SOORTEN PLASTIC

Grofweg worden er zeven typen plastics onderscheiden. Vaak staat ergens op een verpakking aangegeven van welk type plastic het is gemaakt: dat driehoekige icoontje van drie pijltjes. In dat driehoekje staat een cijfer dat aangeeft onder welke hoofdcategorie plastic die verpakking valt. De drie pijltjes suggereren een soort recyclelogo alsof plastic

prima te recycelen valt. Theoretisch is dat misschien ook zo, maar in de praktijk valt dat tegen.

7 TYPEN, 250 SOORTEN

Plastic wordt ingezet voor heel veel verschillende doeleinden. Denk bijvoorbeeld aan flessen, flacons, emmers, kratten, auto-onderdelen, leidingen, buizen, tapijten, vloerzeilen, verpakkingsmaterialen, afvalzakken en plastic tassen. Een frisdrankfles is vaak type 1 (PET), wasmiddel-flacons zijn vaak type 2 (HDPE), draagtassen zijn type 4 (LDPE), veel doorzichtige verpakkingen zijn type 5 (PP).

‘Plastic is een verzamelnaam voor duizenden verschillende soorten kunststof.’

Grijze plastic rioolbuizen zijn van pvc (daar zit onder andere ook chloor in verwerkt). Toen pvc nog in verpakkingen werd gebruikt, was het verantwoordelijk voor de dioxinekoeien.

Dan heb je nog EPS (piepschuim) dat vrijwel niet te recycelen valt, terwijl dit type met het cijfer 6 ook in zo’n driehoekje met drie recyclepijltjes zit opgesloten. Onder type 7 vallen alle andere plastics die niet bij type 1 tot met 6 kunnen worden ingedeeld. Lekker makkelijk.

Dit zijn de zeven hoofdcategorieën. Technici hebben het ook wel over 250 verschillende soorten plastic rasters. En als je de verschillende toegevoegde stoffen meerekent om de plastics flexibel of juist stijf, ontvlambaar, doorzichtig of uv-werend te maken, dan heb je het al over **vele, vele tienduizenden verschillende plastics** waarvan de eigenschappen – als je ze allemaal in een bak bij elkaar doet en smelt – elkaar allemaal tegenwerken. Met als gevolg dat met wat overblijft eigenlijk weinig meer kan worden

gemaakt dan bermpaaltjes en ‘plastic hout’ zoals steigerplanken, beschoeiingen en schuttingen. Iets soortgelijks heb ik gedaan in mijn atelier. Ik heb een enorme bermpaal gemaakt om in de ruwe Noordzeebranding te werpen en op te surfen.

Het was in het kantoortje van het psychiatrische ziekenhuis dat ik voor het eerst filmmaker Bie Muusze opbelde. Mijn expeditie moest worden vastgelegd, daarvan was ik overtuigd. Anders surfte ik straks in een flits voorbij en bereikte ik niemand met mijn actie. Dan was alle moeite voor niets; zonder foto of film heeft het niet plaatsgevonden. Door de guerrilla-acties met mijn kunstcollectief had ik geleerd om in plaatjes te denken: als je drie foto’s mag nemen, wat moet daarop afgebeeld staan om telkens in één oogopslag je complete verhaal te vertellen? En hoe krijg je daarna je verhaal via de krant of televisie over het voetlicht? De media is uiteindelijk je versterker en spreekbuis. Zonder pakkende beelden zullen ze je verhaal niet willen vertellen.

Ik ging dus op zoek naar een ervaren filmmaker. Ik kende Bie van mijn studie biologie, maar had hem al jaren niet gesproken. Hij zat een paar jaar boven mij. Een lange en opvallende jongen met rossig krullend haar, altijd in voor een feestje en frontman van een succesvolle funkband. Ik was altijd een beetje onder de indruk van Bie. Ik hikte er al een paar weken tegenaan hem te bellen, maar deed het telkens niet uit verlegenheid. Wat moest ik zeggen? Ik ben van plan een surfboard te bouwen van plastic afval, maar ik heb nog geen idee hoe? En o ja, ik heb trouwens ook geen geld om je te betalen voor je filmopnames.

Het is nu bijna niet meer voor te stellen, maar in 2013 waren er maar een handjevol organisaties bezig met de plasticvervuiling;

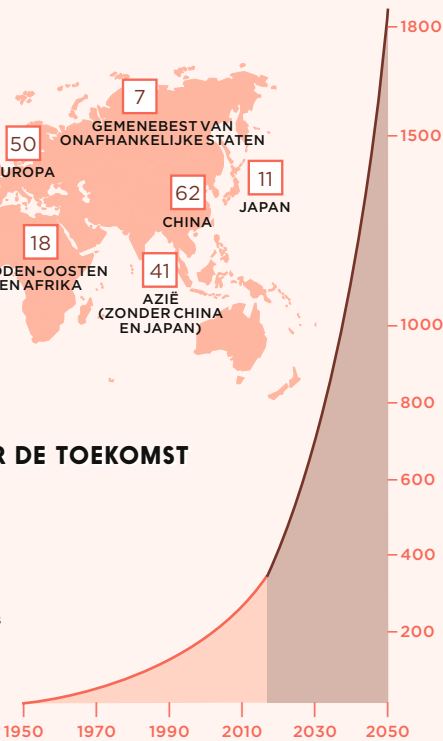
zal worden. Gelukkig. **Tijd dat er ook statiegeld op kleine plastic flesjes komt**, bedenk ik terwijl ik het afval dat ik heb geraapt bekijk. Belachelijk dat het in Nederland een discussie is terwijl het in al die landen waar we langs zeilen, maar ook in Estland en Duitsland, de normaalste zaak van de wereld is.

WERELDWIJDE PLASTICPRODUCTIE 2013 IN MILJOEN TON

... EN TRENDS VOOR DE TOEKOMST IN MILJOEN TON

Bron: P.G. Ryan, 'A Brief History of Marine Litter Research', in M. Bergmann, L. Gutow, M. Klages (red.), Marine Anthropogenic Litter, Springer: Berlijn, 2015; Plastics Europe 2015, Maphoto/Riccardo Pravettoni, 'Global Plastic Production and Future Trends', geraadpleegd via: grid-arendal.herokuapp.com/resources/6923.

MYTHES ALTERNATIEVE MATERIALEN

Ik ging eens op bezoek bij een boer in de velden buiten Leiden. Hij wilde mij het compost dat hij over zijn land had uitgestrooid laten zien. Het was een warme nazomerdag en op het veld waren alleen nog stoppels te zien van de graanoogst. We liepen gebogen rond met onze hoofden dicht boven de aarde. Met onze handen wroetten we tussen de kluiten en pulkten er verweerde schilfers en stukjes folie tussenuit, afkomstig uit het compost dat bedoeld is om het land met mineralen en voedingsstoffen te verrijken.

'Composteerbaar plastic zorgt niet voor oplossingen, maar voor verwarring.'

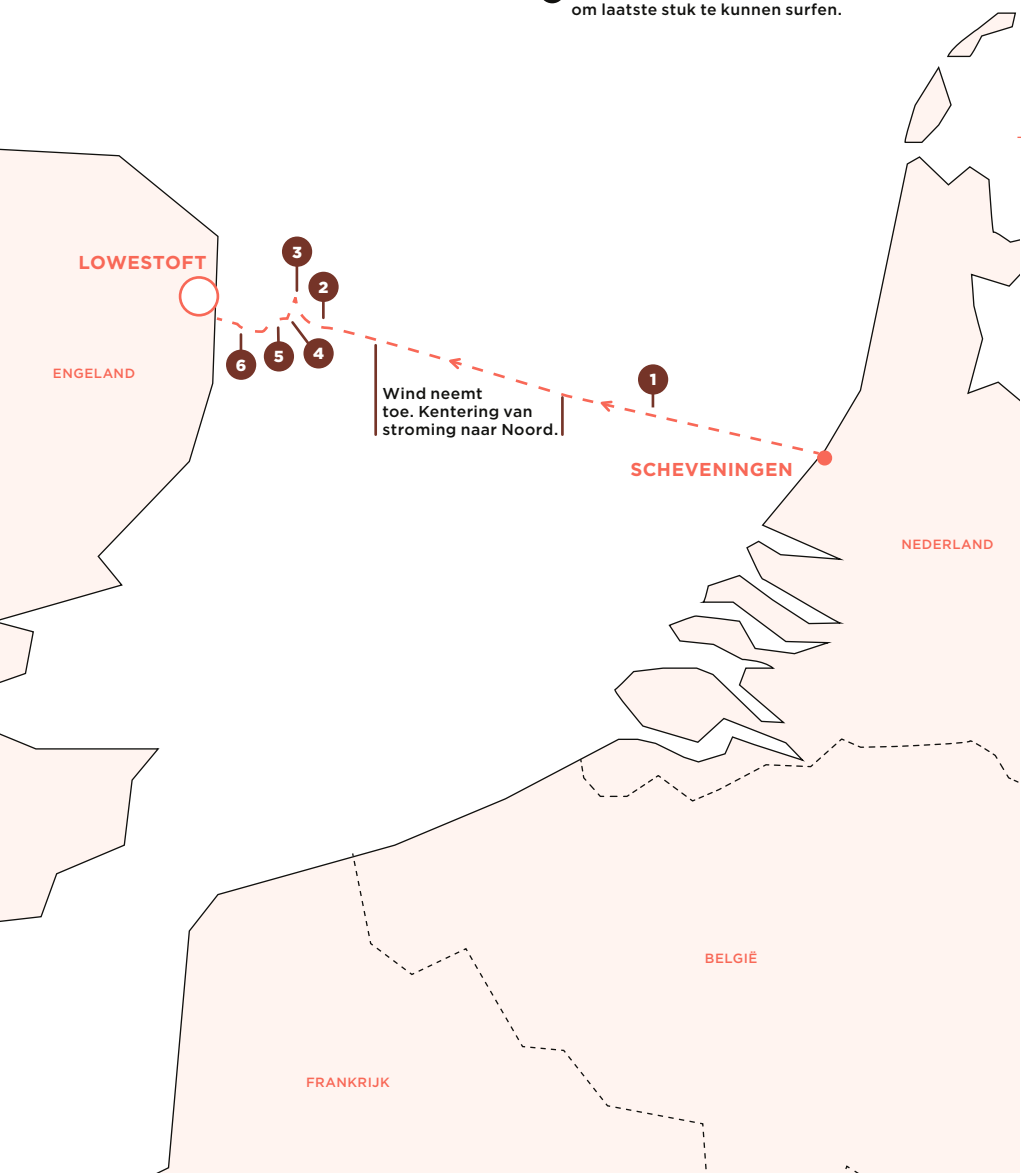
Het compost, dat vervuild bleek met plastic, kwam uit groente-, fruit- en tuinafval (gft) van huishoudens. Het gevolg is dat de korenaren en aardappelen van deze

boer wortelschieten tussen de additieven lekkende micro-plastics.

Composteerbaar plastic wordt als ecologische oplossing in de markt gezet. **Composteerbaar plastic** is in theorie biologisch afbreekbaar, maar enkel in composteerinstallaties, niet buiten op de grond of op de composthoop in je tuin. In deze composteerinstallaties wordt ook het gft van huishoudens verwerkt tot compost. Om volledig af te breken moet het composteerbare plastic, net als het gft, enkele weken op 55 graden en een bepaalde zuurstof- en vochtigheidsgraad gehouden worden. In de praktijk wordt van tevoren zoveel mogelijk van het composteerbare plastic en het verkeerd terecht gekomen 'gewone plastic' door de medewerkers uit het gft gesorteerd, want als het composteerbare plastic te dik is, verloopt het composteren

ROUTE MESSAGE ON A BOTTLE

- 1 Enkele minuten vast in spooknet. Stroming zuid.
- 2 Wind zakt in en valt weg. Surfers komen stil te liggen.
- 3 In volgboot om niet verder af te drijven en te voorkomen dat kite in zee valt.
- 4 Tegen wind en stroom in varen. Wachten tot Bram in andere boot gestapt is.
- 5 Koers bijgesteld i.v.m. wachtende pers op strand. Wind neemt weer toe. Steeds zuidelijker koers.
- 6 Wind heeft weer voldoende kracht om laatste stuk te kunnen surfen.

DOORBRAAK OP EEN FLES 2016

PLASTICPRODUCTIE

Ik zit in de auto en rij naar Den Haag, naar de Tweede Kamer. Naast me zit Jildou, mijn inmiddels 9-jarige dochter. De achterbank van ons kleine rode autootje is naar beneden geklapt. Er steekt een surfboard gemaakt van plastic flesjes tussen de voorstoelen en ernaast zijn zes jutezakken vol snoephartjes in de achterbak gepropt. In die zakken zitten welgeteld 55.000 zoete hartvormige snoepjes, een enorme berg. De hele cabine is doordrongen van de suikergeur. Ik draai het raampje een beetje open, zodat de koude ochtendlucht kan binnenstromen.

Als ik in de achteruitkijkspiegel kijk, zie ik de wagen van het NOS Jeugdjournaal nog altijd achter ons rijden. Het is dinsdag en eigenlijk hoort Jildou op school te zitten. Daar heb ik haar opgehaald en het Jeugdjournaal heeft het gefilmd. Uiteraard met toestemming van de school; na de rechtszaak ben ik extra voorzichtig. Ik ga samen met Jildou een petitie aanbieden. Een petitie die ik afgelopen september ben gestart en die oproept tot statiegeld

op kleine plastic flesjes. Het lukte om meer dan 55.000 mensen de online petitie te laten ondertekenen. Vandaag gaan we de petitie aanbieden aan de Kamerleden in de Tweede Kamer. Het toeval wil dat het aanbieden samenvalt met Valentijnsdag. Snoephartjes zijn grappiger en vallen vast meer in de smaak dan een pak papier met uitgeprinte namen.

Het Jeugdjournaal filmde hoe ik vanochtend in de klas van Jildou een presentatie gaf. Ik hield een plastic waterflesje omhoog en vertelde dat er van dit soort kleine plastic flesjes in Nederland vele tientallen miljoenen (!) op straat, in parken, sloten, rivieren en op stranden terechtkomen, elk jaar weer. Terwijl er een manier is om te voorkomen dat ze in de natuur belanden: door mensen ze te laten inleveren bij de winkel in ruil voor statiegeld. De klas begreep dat.

Ik liet de klas het surfboard zien dat ik bij me had. Een bobbelige plank die bestaat uit een paar rijen kleine plastic flesjes, bij elkaar gehouden met een dikke laag glasvezel epoxy.

Ik wees op het board. 'Op dit board ben ik van Scheveningen... Weten jullie waar Scheveningen ligt?'

Vingers schoten omhoog. 'Aan het strand!' riep een leerling.

'Klopt, niet ver hiervandaan. Op dit board heb ik een recordpoging gedaan om als eerste van Scheveningen naar Engeland te kitesurfen. Over de Noordzee naar de andere kant, een afstand van 180 kilometer. En die recordpoging was het startschot voor de petitie die ik straks samen met Jildou ga geven aan de bazen van Nederland.'

'Meneer, meneer!' riep een meisje dat voor in de klas wild met haar vinger heen en weer zwaaide.

'Ja?'

'Heeft u dat record ook gehaald?'

'Dat is een apart verhaal...'

Een halfjaar eerder

Ik volg de wind-apps al weken nauwgezet. Elke dag schat ik de kansen in. Nu hak ik de knoop door. Ik heb net overlegd met een meteoroloog die gespecialiseerd is in surfweer. Een vooruitgeduwde langzaam vullende depressie voorafgaand aan de ex-tropische cycloon Gaston moet ons het geschikte windvenster geven voor de recordpoging om de Noordzee over te steken. Zuid tot zuid-zuidwest, 12 tot 16 knopen (3 tot 4 Bft). De draaiboeken die ik heb gemaakt met Martine gaan nu rollen. Trouwe Martine, die me sinds het eerste plastic surfboard is blijven helpen.

Vrijwel direct na die vorige kitesurftocht langs de Nederlandse kust op het zelfgemaakte Plastic Soup-surfboard was ik gaan fantaseren over een nieuwe surfexpeditie, nog uitdagender, bijvoorbeeld de Noordzee over naar Engeland. Nog voordat we op zeilreis gingen, zag ik filmpjes van draagvleugelkitesurfen. Surfboards die een halve meter boven het water scheren, uit het water omhooggeduwd door de vleugel onder water. Omdat het board het water niet raakt, zag ik voor me hoe je die plank elke vorm kunt geven die je wilt, bijvoorbeeld de vorm van een fles. De winter voor onze zeiltocht lag ik al in een steenkoud meertje te oefenen met een prototype dat me was toegestuurd. De sport stond nog in de kinderschoenen. Alle surfmerken waren er nog mee in de experimenteerfase. Het lukte me nog niet om op het prototype te *foilkiten* - zoals het zou gaan heten. Pas na onze zeiltocht door Scandinavië, na het ervaren van de zinloosheid van het dagelijkse opruimen en het zien van de Nederlandse plastic flesjes op de eilandjes raakte ik ervan overtuigd dat het plasticprobleem bij de bron moest worden aangepakt. Statiegeld op kleine plastic flesjes was een overduidelijk begin, dat moest er komen in Nederland.

Vrijdag moet het gebeuren. Dat geeft ons nog drie broodnodige dagen om alles te regelen. De twee speedboten die mij en Bram

6 Test op zee van het Plastic Soup-board,
Langervelderslag, juni 2014
Foto: E. Colmjon

- 7** Aankomst in Scheveningen
na 135 kilometer, augustus 2014
Foto: M. Mikkers
- 8** Filmposter documentaire Bie Muusze,
november 2014
- 9** Vertrek uit Scheveningen, augustus 2014
Foto: M. Mikkers

ROUTE WAKKERE WEGWERPERS

DE KANTELING 2020

PLASTICPRODUCTIE

Bij de invallende duisternis steek ik de stokken in mijn bivaktent. Voor de elfde keer deze expeditie trek ik het dunne tentdoek tot een huisje, ditmaal op een camping in de weilanden onder de dijk van het Markermeer. Ik stap het strandje naast de dijk op terwijl de zon al bezig is onder de horizon te zakken. Nu staan de televisiecamera's op mij gericht. De cameraploeg van het populaire reisprogramma dat me de hele dag heeft gevolgd, heeft geen lampen meegenomen in de volgboot; ze gingen er niet van uit dat we tot zo laat bezig zouden zijn. Floortje Dessing - de in Nederland bekende presentatrice - stelt mij een vraag waar ik niet op voorbereid ben, misschien omdat ik het complete antwoord erop niet weet. Ze vraagt me: 'Wat drijft je?'

Mijn stem stukt even. Ik krijg een brok in mijn keel als ik denk aan al die mensen die me deze laatste SUP-expeditie zo onzelfzuchtig steunen. Voor Floortje en haar cameraman zijn mijn vochtige

ogen niet te zien. Het is inmiddels te donker om deze video-opname nog te gebruiken. Ik laat een stilte vallen om na te denken over mijn antwoord.

Het is de elfde dag van mijn SUP-tocht door Nederland. Ik begin deze tocht – die we de Wakkere Wegwerpers-tour hebben gedoopt – in Maastricht, ongeveer 400 kilometer geleden. Ik word daar uitgezwaaid door de leerlingen en docenten van een basisschool en online door Frans Timmermans op een groot televisiescherm. Ik peddel over de Grensmaas, waar ik soms moet uitkijken niet te vallen bij kleine stroomversnellingen. Midden in die rivier kom ik langs eilandjes waar de boompjes en struiken volhangen met plastic afval als een kerstboom; rotzooi die is blijven hangen achter de takken tijdens hoge waterstanden in het voorjaar. Zoveel halfvergaar plastic rotzooi bij elkaar heb ik in Nederland zelden gezien.

Anders dan in de Randstad, waar water is getemd en wordt ingekaderd door damwanden en gemalen, is in Limburg en Gelderland het ontzag voor de rivier overal zichtbaar. De rivier is een oerkracht. In de uiterwaarden heeft de rivier bij hoogwater vrij spel; de uiterwaarden zijn de buffer met de efficiënt geregelde maatschappij. De rivier is een lint door het groen van weilanden en natuur, en bij het vallen van de avond die eerste nachten van de expeditie zet ik mijn tent op haar oevers.

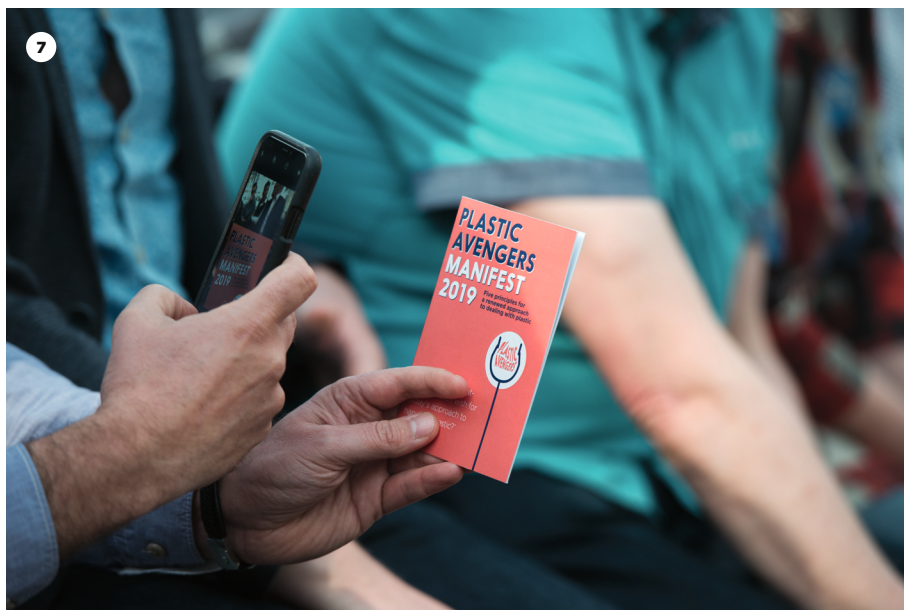
Langs de route word ik opgewacht door plasticactivisten en plasticspecialisten, maar vooral door basisscholen. Soms komen de klassen naar me toe op de oever, soms is het een stukje lopen of word ik opgehaald met SUP-board en al. Er rijdt een campagnebusje met me mee op de wal, een vrolijk oranje jaren zeventig Volkswagenbusje. Op de zijkant zit een grote magneetsticker met het Plastic Soup Surfer-logo. Met een hees getoeter rollen we de schoolpleinen op. Het busje wordt onthaald alsof het een ijscokar is. Ik ben een soort Sinterklaas; in plaats van een staf heb ik een

peddel. De peddel die ik gekscherend gebruik om de drommen kinderen op de anderhalve meter te houden. Er is een mengeling van verwondering en verwarring als ik vertel waarvoor ik gekomen ben. Als ik vertel waar ik die ochtend vandaan ben komen peddelen, vallen de monden telkens weer open.

Eindelijk, eindelijk sta ik weer op een board voor een expeditie.

In de herfst hadden we ons voorgenomen om ons op het festivalseizoen te richten. Aan een nieuwe SUP-tocht dacht ik helemaal niet. Op die festivals wilde ik de verhalen van mijn expedities en campagnes gaan gebruiken om bezoekers te inspireren tot nieuwe keuzes. Nergens is de wegwerpcultuur zo aanwezig als op festivals. We kunnen daar grote stappen maken. In de creatieve festivalsferen kunnen we beginnen de wegwerpcultuur af te buigen. In Leiden, waar ik woon, is in 2019 voor het eerst de statiegeldbeker ingevoerd voor alle grote stadsfestivals, aangezet door een groepje plasticactivisten. Activisme is nodig voor verandering. Ik raak betrokken bij de organisatie en ga mee op campagne naar Nijmegen om het 'Leidse' systeem te promoten. Op festivals, stel ik me voor, kunnen we experimenteren met nieuwe manieren van aanbieden van producten en gedrag. Onze voorbereidingen zijn in volle gang, en ook de Plastic Avengers-conferentie staat in de startblokken, als plots de coronapandemie ook Nederland treft. We gaan in lockdown. Onze plannen voor dat jaar worden in één keer van tafel geveegd.

In diezelfde periode dat de lockdown ingaat en alles tot stilstand komt, laat de staatssecretaris weten dat statiegeld op kleine plastic flesjes definitief wordt. De top van de berg is bereikt; de strijd is eindelijk gewonnen, zo voelt het rapport van

7 Het Plastic Avengers-manifest, april 2019

8 Scheidingsinstallatie van huishoudelijk plastic afval bij SUEZ Rotterdam, oktober 2019

- 9 Voor mijn huis op de dag van vertrek van de Wakkere Wegwerpers-tour, Leiden, september 2020
- 10 Groep 8 van een basisschool in Oudewater tijdens de Wakkere Wegwerpers-tour, september 2020
- 11 Gastles over plastic soup aan groep 7 op basisschool in Den Haag, 2018